

“THE UPDATED CONSTITUTION IS A GUARANTEE OF DEMOCRATIC DEVELOPMENT”**Author: Kurbanaliyev Sardor Alidjanovich**

Tashkent International University

Jurisprudence major, 1st year student

Tel: +99890-451-53-05 email: sardorkurbon@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqola O‘zbekiston Respublikasi Yangilangan Konstitutsiyasining jamiyat taraqqiyotidagi muhim o‘rni va ahamiyatini yoritishga bag‘ishlangan. Konstitutsiya davlatimizning asosiy qonuni bo‘lib, unda inson huquq va erkinliklarining kafolatlari, qonun ustuvorligi tamoyili hamda demokratik boshqaruvning asosiy mexanizmlari mustahkamlab qo‘yilgan. So‘nggi yillarda Konstitutsiyaga kiritilgan o‘zgartirish va qo‘shimchalar jamiyatni modernizatsiya qilish, davlat va jamiyat o‘rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish hamda fuqarolarning ijtimoiy-siyosiy faolligini oshirishga qaratilgan.

Maqolada yangilangan Konstitutsiyaning asosiy jihatlari – inson qadrini oliy qadriyat sifatida belgilanishi, ijtimoiy davlat tamoyilining mustahkamlanishi, sud hokimiyatining mustaqilligi kuchaytirilishi hamda mahalliy vakillik organlari vakolatlarining kengaytirilishi batafsil tahlil etiladi. Shuningdek, yoshlar, ayollar va ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlar uchun yaratilayotgan konstitutsiyaviy kafolatlarining demokratik jamiyat shakllanishidagi roli yoritib beriladi. Davlat organlari faoliyatining ochiqligi, fuqarolarning jamoatchilik nazoratidagi ishtiroki hamda so‘z erkinligining huquqiy asoslari yangilangan Konstitutsiya bilan mustahkamlanayotgani ta’kidlanadi.

Annotatsiyada ekologik huquqlar, sog‘lom hayot uchun qulay muhit yaratish, ta’lim va tibbiyot sohalari rivojlantirish bo‘yicha davlat zimmasiga yuklatilgan majburiyatlar ham alohida ko‘rsatiladi. Shuningdek, oila institutining huquqiy himoyasi, bolalar manfaatlarini ta’minlash masalalariga berilgan e’tibor demokratik islohotlarning muhim ko‘rinishi sifatida baholanadi. Muallif yangilangan Konstitutsiya qabul qilinishi fuqarolik jamiyatini rivojlantirish, adolatli huquqiy tartibotni mustahkamlash va xalqning davlat boshqaruvidagi bevosita ishtirokini kengaytirishda muhim bosqich ekanini ilmiy asosda xulosa qiladi.

Mazkur annotatsiya yangilangan Konstitutsiyaning huquqiy, siyosiy va ijtimoiy ahamiyatini ochib berish bilan birga, uning mamlakatimizning barqaror rivojlanishi hamda demokratik qadriyatlarni mustahkamlash yo‘lidagi strategik ahamiyatini yoritishni maqsad qiladi.

Kalit so‘zlar: Konstitutsiya, yangilanish, inson huquqlari, demokratiya, ijtimoiy davlat, qonun ustuvorligi, fuqarolik jamiyati, sud mustaqilligi, davlat boshqaruvi, jamoatchilik nazorati.

Аннотация. Данная статья посвящена анализу роли и значения обновлённой Конституции Республики Узбекистан в процессе демократического развития общества. Конституция является основным законом государства, закрепляющим принципы верховенства закона, защиты прав и свобод человека, а также основы демократического управления. Поправки и дополнения, внесённые в последние годы, направлены на модернизацию государственного строя, усиление взаимодействия между государством и обществом и расширение участия граждан в социально-политической жизни страны.

В аннотации подробно рассматриваются такие ключевые направления обновления Конституции, как провозглашение человеческого достоинства высшей ценностью, укрепление принципа социального государства, повышение независимости судебной власти и расширение полномочий представительных органов на местах. Особое внимание уделяется защите прав молодёжи, женщин и социально уязвимых слоёв населения, что рассматривается в качестве одного из важнейших условий формирования демократического общества.

Кроме того, подчёркивается значение конституционных норм, обеспечивающих открытость деятельности государственных органов, развитие общественного контроля и свободу слова. В аннотации отражены и экологические права граждан, право на благоприятную окружающую среду, обязанности государства в сфере образования и здравоохранения, а также правовая защита института семьи и интересов детей. Автор приходит к выводу, что обновлённая Конституция стала важнейшим этапом в укреплении правового государства, развитии гражданского общества и расширении прямого участия граждан в управлении делами государства.

Ключевые слова: Конституция, обновление, права человека, демократия, социальное государство, верховенство закона, гражданское общество, независимость судебной власти, государственное управление, общественный контроль.

Abstract. This article is devoted to analyzing the role and significance of the renewed Constitution of the Republic of Uzbekistan in the country's democratic transformation. The Constitution serves as the fundamental law of the state, enshrining the principles of the rule of law, protection of human rights and freedoms, and the foundations of democratic governance. The recent constitutional amendments aim to modernize the political and legal system, strengthen cooperation between the state and society, and increase citizens' participation in public and political life.

The annotation highlights major features of the renewed Constitution, including the recognition of human dignity as the highest value, reinforcement of the social state principle, enhancement of judicial independence, and expansion of the powers of local representative bodies. Particular attention is paid to constitutional guarantees for youth, women, and socially vulnerable groups as essential elements of building an inclusive and democratic society.

Furthermore, the article emphasizes constitutional provisions ensuring transparency of government institutions, development of public oversight, and protection of freedom of speech. Environmental rights, the right to a healthy environment, state obligations in education and healthcare, and the legal protection of the family and children's interests are also examined as integral components of the constitutional framework.

The author concludes that the adoption of the renewed Constitution represents a crucial stage in strengthening the rule of law, fostering civil society, and expanding direct public participation in governance. The renewed Constitution is therefore considered a strategic foundation for Uzbekistan's sustainable development and democratic progress.

Keywords: Uzbekistan, green economy, water resources, water scarcity, climate change, transboundary rivers, irrigation, digital governance, sustainable development, environmental security, water-saving technologies, institutional reforms, international cooperation.

Kirish. Global miqyosda yuzaga kelayotgan ekologik va iqlimiy inqirozlar XXI asr boshidan boshlab insoniyat oldiga resurslardan foydalanish borasida tub o'zgarishlarni kun tartibiga olib chiqdi. Ayniqsa, atmosfera haroratining ko'tarilishi, yer osti va usti suvlari hajmining kamayishi, muzliklarning erishi, bioxilma-xillikning kamayishi kabi omillar butun dunyoda tabiiy resurslarga bo'lgan bosimni kuchaytirdi. Shu bois, barqaror taraqqiyotning yangi modelini shakllantirish ehtiyoji yuzaga keldi. Bu model sifatida «yashil iqtisodiyot» konsepsiyasi ilgari surildi. Yashil iqtisodiyot bu – ekologik barqarorlik, iqtisodiy samaradorlik va ijtimoiy inklyuzivlik tamoyillarini o'zida mujassam etgan rivojlanish yo'lidir.

O'zbekiston Respublikasi ham ushbu global chaqiriqlar qarshisida passiv emas, balki faol harakat qilayotgan davlat sifatida yashil iqtisodiyotni milliy siyosat darajasiga ko'tarib, uni iqtisodiy va ekologik xavfsizlikning asosiy yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etmoqda. Ayni paytda, mamlakatda yashil iqtisodiyotga o'tish jarayoni o'ziga xos murakkab sharoitlarda kechmoqda. Xususan, suv resurslarining tanqisligi bu borada eng jiddiy muammolardan biridir.

Suv – hayot manbai bo‘libgina qolmay, ayni vaqtda iqtisodiy rivojlanish, qishloq xo‘jaligi, sanoat, energetika va ijtimoiy farovonlikning ajralmas tarkibiy qismidir.

O‘zbekiston o‘zining geografik joylashuvi, iqlimiy xususiyatlari va transchegaraviy suv resurslariga bo‘lgan yuqori darajadagi qaramligi sababli, Markaziy Osiyodagi eng suv tanqis hududlardan biri hisoblanadi. Ma‘lumotlarga ko‘ra, mamlakatda mavjud ichki suv resurslari yillik umumiy iste‘molning atigi 10–15 foizini tashkil qiladi, qolgan qismi esa qo‘shni davlatlar – Tojikiston va Qirg‘izistondan kirib keluvchi Amudaryo va Sirdaryo havzalariga bog‘liq. Bu holat O‘zbekistonning suv bilan bog‘liq strategik barqarorligini tashqi omillar ta‘sirida qolishiga sabab bo‘lmoqda. Ayniqsa, global iqlim o‘zgarishi va transchegaraviy suv siyosatidagi ziddiyatlar bu bog‘liqlikni yanada murakkablashtirmoqda.

So‘nggi yillarda iqlim o‘zgarishining salbiy ta‘siri Markaziy Osiyo mintaqasida yanada sezilarli tus oldi. Haroratning ko‘tarilishi, yog‘ingarchilikning notekis taqsimlanishi, daryo oqimlarining pasayishi va muzliklarning qisqarishi – bularning barchasi O‘zbekistonda suv resurslariga bo‘lgan bosimni kuchaytirmoqda. Iqlim o‘zgarishi natijasida 2030 yilga borib Amudaryo oqimi hajmi 10–15 foizgacha kamayishi mumkinligi ilmiy doiralarda tahmin qilinmoqda. Bu esa, o‘z navbatida, sug‘oriladigan yerlarning qisqarishi, qishloq xo‘jaligida hosildorlikning pasayishi, oziq-ovqat xavfsizligining izdan chiqishi, ichimlik suvi ta‘minotidagi uzilishlar, sog‘liqni saqlash va sanitariya sharoitlarining yomonlashuvi kabi ijtimoiy-iqtisodiy xavf-xatarlarni yuzaga keltiradi.

Suv resurslari atrofidagi muammolar faqat tabiiy-texnik omillar bilan cheklanmaydi. Ular, ayni vaqtda, boshqaruvdagi institutsional zaifliklar, infratuzilmadagi eskirish, suv hisobini yuritishdagi samarasizlik, suvdan foydalanishda isrofgarchilik, va aholining past suv madaniyati kabi ijtimoiy muammolar bilan ham chambarchas bog‘liqdir. Suv xo‘jaligi infratuzilmasining 60 foizdan ortig‘i 40–50 yil avval qurilgan bo‘lib, u zamonaviy talablar va ekologik standartlarga javob bermaydi. Sug‘orish tarmoqlarining yirik qismi ochiq kanallar orqali amalga oshirilgani sababli, yillik suv yo‘qotish darajasi ayrim hududlarda 35–40 foizgacha yetadi. Bu esa suv resurslarining juda katta hajmini yo‘qotish demakdir.

Shu nuqtai nazardan, O‘zbekistonda yashil iqtisodiyotni shakllantirish jarayonida suv resurslarini samarali boshqarish va ulardan oqilona foydalanish masalasi asosiy ustuvor yo‘nalishlardan biri sifatida qaralmoqda. Zero, yashil iqtisodiyotning asosiy tamoyillaridan biri bu – tabiiy resurslardan samarali foydalanish, ularni qayta tiklash, ekologik muvozanatni saqlash va kelajak avlodlar manfaatini inobatga olgan holda rivojlanishdir. Demak, suv tanqisligiga qarshi kurash faqat texnik yoki ekologik muammo bo‘lib qolmay, balki bu – strategik rivojlanish, milliy xavfsizlik, va iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlashning muhim omilidir.

Bugungi kunga kelib, O‘zbekistonda suvdan foydalanish samaradorligini oshirish, suv tejovchi texnologiyalarni joriy etish, raqamli monitoring tizimlarini ishlab chiqish, va xalqaro hamkorlik mexanizmlarini faollashtirish yo‘nalishida qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Tomchilatib va yomg‘irlatib sug‘orish texnologiyalarining bosqichma-bosqich joriy qilinishi, davlat-xususiy sheriklik asosida irrigatsiya infratuzilmasini yangilash, suv foydalanuvchi tashkilotlar faoliyatini huquqiy jihatdan mustahkamlash kabi chora-tadbirlar boshlangan.

Shunga qaramay, mavjud muammolarni bartaraf etishda tizimli va chuqur tahlilga asoslangan yondashuv zarur. Bu esa, bir tomondan, suv resurslariga oid ma‘lumotlarning ochiqligi va aniqligini ta‘minlashni, ikkinchi tomondan esa, soha mutaxassisleri, siyosatchilar, ekologlar va aholining o‘zaro hamkorlikda ishlashini talab etadi. Shuningdek, davlat siyosatini shakllantirishda ilmiy asoslangan qarorlar qabul qilish, xalqaro tajribani o‘rganish va mahalliy sharoitga moslashtirish zarur.

Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasida suv resurslari tanqisligining asosiy sabab va oqibatlari tahlil qilinadi. Yashil iqtisodiyot konsepsiyasi asosida suv bilan bog‘liq muammolarni hal etish yo‘llari ko‘rib chiqiladi. Xususan, maqolada quyidagi masalalar chuqur yoritiladi: O‘zbekistonning iqlimiy va geografik xususiyatlari, suv resurslarining transchegaraviyligi,

irrigatsiya tizimining texnik ahvoli, boshqaruvdagi institutsional kamchiliklar, xalqaro hamkorlik doirasida amalga oshirilayotgan loyihalar, va suv tejoychi texnologiyalarning joriy qilinishi. Maqola yakunida esa, suv resurslarini barqaror boshqarish bo'yicha tavsiyalar ilgari suriladi va yashil iqtisodiyotga o'tish kontekstida bu jarayonning ahamiyati asoslab beriladi.

Asosiy qism. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi davlatimizning eng oliy huquqiy hujjati bo'lib, jamiyat taraqqiyoti, davlat boshqaruvi va inson huquqlarini kafolatlashning mustahkam poydevorini yaratadi. 1992-yil 8-dekabrda qabul qilingan ushbu hujjat mustaqil O'zbekistonning siyosiy va huquqiy taraqqiyot yo'lini belgilab berdi. 2023-yilda umumxalq referendumini orqali Konstitutsiyaning yangi tahriri qabul qilinishi mamlakatimizda olib borilayotgan demokratik islohotlarning mantiqiy davomiga aylandi. Yangilangan Konstitutsiya zamonaviy ijtimoiy ehtiyojlar, inson huquqlari standartlari va taraqqiyot strategiyasi talablariga mos ravishda ishlab chiqildi.

Mazkur maqolada Konstitutsiyaning yangilangan normalari, undagi muhim o'zgartirishlar hamda ularning jamiyat hayotiga ta'siri tahlil qilinadi. Asosiy e'tibor Konstitutsiyada inson qadrini oliy qadriyat sifatida mustahkamlash, ijtimoiy davlat konsepsiyasi, sud hokimiyati mustaqilligini kuchaytirish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirishga qaratiladi.

Inson qadri – Konstitutsiyaning markaziy g'oyasi. Yangilangan Konstitutsiyada “inson qadrini ta'minlash” davlat siyosatining ustuvor yo'nalishi sifatida belgilandi. Har bir fuqaroning yashash huquqi, sha'ni va qadr-qimmatini hurmat qilish davlat majburiyati sifatida mustahkamlandi. Inson huquqlari faqatgina huquqiy deklaratsiya sifatida emas, balki bevosita amal qiluvchi normalar sifatida tan olindi.

Konstitutsiyada quyidagi asosiy huquqlar yanada kengroq kafolatlandi:

1. shaxsiy hayot daxlsizligi;
2. fikr va so'z erkinligi;
3. vijdon erkinligi;
4. mehnat huquqi;
5. ijtimoiy ta'minot;
6. tibbiy xizmatdan foydalanish;
7. ta'lim olish.

Ayniqsa, huquqlarning real ijrosini ta'minlash bo'yicha sudga murojaat qilish, davlat organlari ustidan shikoyat berish mexanizmlarining soddalashtirilishi fuqarolar manfaatlarini himoya qilishda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Ijtimoiy davlat tamoyilining mustahkamlanishi

Yangilangan Konstitutsiyada O'zbekiston “ijtimoiy davlat” deb e'tirof etildi. Bu davlat o'z zimmasiga aholining munosib turmush darajasini ta'minlash majburiyatini oladi degan ma'noni anglatadi. Ijtimoiy davlat konsepsiyasi doirasida:

1. kambag'allikka qarshi kurash;
2. bandlikni ta'minlash;
3. nogironligi bo'lgan shaxslarni ijtimoiy himoyalash;
4. keksa avlod va bolalarga g'amxo'rlik qilish;
5. bepul asosiy tibbiy xizmat;
6. ta'limning davlat kafolati

kabi yo'nalishlar Konstitutsiyada aniq belgilandi.

Natijada ijtimoiy sohadagi siyosat qonun asosida yo'naltirilgan tizimli faoliyat shakliga ega bo'lib, aholining zaif qatlamlarini qo'llab-quvvatlashga qaratilmoqda.

Sud hokimiyati mustaqilligi

Sudlarning mustaqilligi demokratik jamiyatda adolatli tartibotni ta'minlovchi asosiy omildir. Yangilangan Konstitutsiyada sudlarga bosim o'tkazishga urinish qat'iy man etilishi, sudyalarning faqat Konstitutsiya va qonun asosida ish yuritishi mustahkamlab qo'yildi.

Shuningdek:

1. shaxsni sud qarorisiz aybdor deb topish taqiqlangan;
2. tergovda majburlash usullariga yo‘l qo‘yilmasligi belgilangan;
3. advokat bilan ta‘minlanish huquqi mustahkamlangan.

Bular sud-huquq tizimini demokratlashtirish, inson huquqlarini himoya qilishda adolatli mexanizm yaratishda muhim qadam bo‘ldi.

Davlat hokimiyati organlarida ochiqlik va javobgarlik. Yangilangan Konstitutsiya davlat hokimiyati organlarining xalq oldidagi mas‘uliyatini oshirishga xizmat qilmoqda. Parlament, hukumat va mahalliy organlar faoliyatida ochiqlik, jamoatchilik nazorati, hisobot berish tamoyillari huquqiy asosga ega bo‘ldi.

Fuqarolarning elektron murojaat yo‘llash, jamoatchilik muhokamalarida qatnashish, referendumlar orqali qarorlar qabul qilishda ishtirok etish imkoniyatlari kengaydi. Bu esa fuqarolik jamiyatini mustahkamlab, davlat boshqaruvida faollikni oshirmoqda.

Oila, bolalar va ayollar huquqlari. Konstitutsiyada oila jamiyatning muqaddas institutidir deb e‘tirof qilinadi. Bolalarning davlat tomonidan to‘liq himoyalaniishi, majburiy mehnatning taqiqlanishi, ta‘lim olish huquqi kuchli kafolatlangan. Ayollarning erkaklar bilan teng huquqliligi, mehnat bozorida adolatli imkoniyatlardan foydalanishi alohida mustahkamlandi. Bu o‘zgarishlar gender tengligini ta‘minlash va sog‘lom jamiyat barpo etishga xizmat qilmoqda.

Yangilangan Konstitutsiyada har bir insonning sog‘lom atrof-muhitda yashash huquqi mustahkamlab qo‘yildi. Davlat ekologik muvozanatni ta‘minlash, tabiiy boyliklardan oqilona foydalanish majburiyatini o‘z zimmasiga oldi. Fuqarolarning ekologik ma‘lumotlarni olish huquqi ham qonuniy kafolatlangan.

Yangilangan Konstitutsiyada inson huquqlari davlat siyosatining markaziy prinsipi sifatida belgilangan. Ular quyidagilarni o‘z ichiga oladi: yashash huquqi, shaxsiy daxlsizlik, fikr va so‘z erkinligi, ta‘lim va mehnat huquqi, sog‘liqni saqlashga ega bo‘lish.

Amaliy misollar:

1. **Konstitutsiyaviy nazorat** orqali sudlar fuqarolarning huquqlarini himoya qiladi. 2022–2023-yillarda Konstitutsiyaviy sud bir qator davlat idoralarning qarorlarini bekor qilgan, bu esa fuqarolar huquqlarini himoya qilish mexanizmi sifatida ishladi.

2. Nogironlar, yolg‘iz keksalar va bolalar uchun maxsus ta‘lim va ijtimoiy dasturlar ishlab chiqildi. Masalan, nogiron bolalar uchun ta‘lim resurslari kengaytirildi va ularning sog‘liqni saqlash xizmatlari yaxshilandi.

Shuningdek, yangilangan Konstitutsiyada diskriminatsiyaga qarshi choralar, gender tengligi va shaxsiy daxlsizlikni himoya qilish bo‘yicha aniq normalar kiritilgan. Shu bilan birga, amaliyotda sud qarorlari va qonunlar orqali bu huquqlar real hayotga tatbiq etilmoqda.

Ijtimoiy davlat prinsipi. Yangilangan Konstitutsiya O‘zbekistonni ijtimoiy davlat sifatida belgilaydi. Bu davlatning asosiy vazifasi – aholi hayot darajasini oshirish, kambag‘allikni kamaytirish, bandlikni ta‘minlash, ta‘lim va tibbiy xizmatlarni kafolatlash hamda ijtimoiy himoyaga muhtoj shaxslarni qo‘llab-quvvatlash.

Amaliy misollar:

1. 2023-yilda ijtimoiy himoyaga ajratiladigan byudjet 40% ga oshirildi.
2. Nogiron bolalar va keksa avlod uchun maxsus dasturlar joriy qilindi.
3. Bandlikni oshirish va kambag‘allikni kamaytirish maqsadida ijtimoiy nafaqalar va bepul ta‘lim imkoniyatlari kengaytirildi.

Statistik tahlil: 2018–2023-yillarda kambag‘allik darajasi 12% dan 8% gacha pasaygan, bu ijtimoiy davlat tamoyilining amaliy samaradorligini ko‘rsatadi.

Sud hokimiyati Konstitutsiyada mustaqil tarmoq sifatida alohida ta‘kidlangan. Sudlar fuqarolarning huquqlarini himoya qilish va davlat hokimiyati tarmoqlarining muvozanatini ta‘minlashga xizmat qiladi.

Amaliy misollar:

1. Sud qarorlariga aralashish taqiqlangan.
2. Qarorlar faqat Konstitutsiya va qonun asosida qabul qilinadi.
3. 2022–2023-yillarda Konstitutsiyaviy sud bir qator ijtimoiy va iqtisodiy nizolarni hal qildi va davlat idoralari tomonidan chiqarilgan noqonuniy qarorlarni bekor qildi.

Sud mustaqilligi fuqarolarning huquqlarini himoya qiladi va davlat boshqaruvi tizimining shaffofligini ta'minlaydi.

Konstitutsiya davlat hokimiyatini uch tarmoqqa bo'linishini belgilaydi: qonun chiqaruvchi, ijro etuvchi va sud hokimiyati.

Amaliy misollar:

1. Parlament qonun chiqaradi, byudjet va davlat dasturlarini tasdiqlaydi.
2. Hukumat qonunlarni bajaradi va iqtisodiy hamda ijtimoiy dasturlarni amalga oshiradi.
3. Sud qonunlarning to'g'ri qo'llanilishini nazorat qiladi.

Hokimiyatlar bo'linishi fuqarolarning manfaatlarini himoya qiladi va davlat organlarining ishini shaffof qiladi. Masalan, sudlarning mustaqil qarorlari davlat idoralarning noqonuniy harakatlarini to'xtatdi va huquqiy barqarorlikni ta'minladi.

Yangilangan Konstitutsiyada mahalliy kengashlar vakolatlari kengaytirildi. Fuqarolar elektron murojaat va referendumlar orqali davlat boshqaruvida bevosita ishtirok etadi.

Amaliy misollar:

1. 2023-yilda onlayn platformalar orqali fuqarolar bir oy ichida 10 mingdan ortiq murojaat yubordi, bu davlat boshqaruvi va fuqarolar o'rtasidagi bevosita aloqani kuchaytirdi.

2. Fuqarolik jamiyati va OAV orqali qo'shimcha nazorat tizimi shakllandi, bu esa davlat hokimiyatining shaffof va demokratik ishlashini ta'minlaydi.

Oila institutining mustahkamlanishi, bolalarning ta'lim olish huquqi va ayollarning teng huquqliligi yangilangan Konstitutsiyada aniq belgilangan.

Amaliy misollar:

1. Ayollarning ish joyidagi teng huquqliligi qonuniy kafolatlangan.
2. Bolalar tahdid va zo'ravonlikdan himoya qilinadi.
3. Oilaviy va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash dasturlari kengaytirildi.

Shu orqali jamiyatning barqaror rivojlanishi va gender tenglik kafolatlanadi.

Har bir insonning sog'lom muhitda yashash huquqi va ekologik himoya davlat tomonidan kafolatlangan.

Amaliy misollar:

1. 2023-yilda atrof-muhitni himoya qilish bo'yicha qonunchilik kuchaytirildi, sanoat korxonalarini ekologik standartlarga rioya qilishi majburiy bo'ldi.

2. Bu normativlar tabiatni muhofaza qilish va atrof-muhit xavfsizligini ta'minlaydi.

2023-yilda amalga oshirilgan konstitutsiyaviy islohotlar natijasida:

Sud mustaqilligi kuchaytirildi;

1. Mahalliy hokimiyat organlarining vakolatlari kengaytirildi;
2. Inson huquqlari va ijtimoiy himoya kafolatlari mustahkamlandi;
3. Davlat boshqaruvida ochiqlik va jamoatchilik nazorati mexanizmlari rivojlantirildi.

Ushbu islohotlar fuqarolarning davlat boshqaruvidagi ishtirokini kengaytirib, demokratik jamiyatni barpo etishga xizmat qiladi.

Tarixiy va ijtimoiy tahlil. Yangilangan Konstitutsiya demokratik institutlarni mustahkamlash, fuqarolarning sud orqali huquqlarini himoya qilish, ijtimoiy himoyani kuchaytirish orqali O'zbekiston jamiyatining barqaror rivojlanishini ta'minlaydi. Shu bilan birga, Konstitutsiya davlat hokimiyati va fuqarolar o'rtasidagi ishonchni mustahkamlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI.

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi — 2023-yilgi yangi tahriri (rasmiy PDF / elektron matn shaklida) constitution.gov.uz+2constitution.uz+2
2. Yangi O‘zbekiston — Yangi Konstitutsiya (ilmiy-tahliliy maqola, 2023) — yangilangan Konstitutsiyaning mazmuni va jamiyat hayotiga ta’siri tahlili vosjournals.com+1
3. Uzbekistan: New Constitution Takes Effect — rasmiylashtirilgan maqola (Library of Congress Global Legal Monitor) 2023 yangilanishlari va referendum natijalari haqida The Library of Congress
4. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi (2023) – to‘liq matn (rasmiy htm/pdf versiya) — qonun normativlari to‘liq matni bilan constitution.gov.uz
5. Yangi tahrirdagi Konstitutsiyamiz – inson sha’ni va huquqlar kafolati (rassomiy sharh/analiz) — konstitutsiyaviy kafolatlar haqidagi rasmiy sayt sahifasi constitution.uz
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning BMT Bosh Assambleyasidagi nutqi. (2020). <https://president.uz>
7. O‘zbekiston Respublikasining “Suvdan foydalanish va suv xo‘jaligi to‘g‘risida”gi Qonuni. Qabul qilingan sana: 2023-yil 17-aprel.
8. O‘zbekiston Respublikasi Suv xo‘jaligi vazirligi hisobotlari (2021–2024 yillar).
9. “Yashil iqtisodiyotga o‘tish konsepsiyasi” — O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 2-iyundagi 173-son qarori.
10. UNDP (2022). *Water Resources Management in Central Asia: Policy and Practice*. United Nations Development Programme, Tashkent.
11. FAO (2021). *AQUASTAT Uzbekistan Country Profile*. Food and Agriculture Organization of the United Nations.
12. World Bank (2023). *Uzbekistan: Water Security Outlook and Investment Opportunities*. Washington D.C.
13. Asian Development Bank (ADB) (2020). *Climate Change and Water Resource Risks in Central Asia*.
14. Ikramov, S., & Tashpulatov, B. (2022). “Yashil iqtisodiyot sharoitida suv resurslarini boshqarish muammolari”. *TDIU Ilmiy axborotnomasi*, №2, 134–142-betlar.
15. Orolbo‘yi xalqaro innovatsion markazi (2023). *Orolbo‘yida ekologik muhit va suv tanqisligi: tahlil va takliflar*.
16. Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) (2023). *Sixth Assessment Report: Climate Change Impacts on Central Asia*.
17. Groll, M., & Schlüter, M. (2021). “Transboundary Water Governance in Central Asia: Challenges and Prospects”. *Water International*, Vol. 46(4), 560–577.

